

Τί πρέπει να προσέχει κανείς σε μια σύμβαση έκδοσης έργου σε ψηφιακό περιβάλλον;

**ΜΑΡΙΑ ΔΑΦΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Δ.Ν.
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ –
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ ΟΠΙ**

**9 ΜΑΡΤΙΟΥ 2011
ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΥΠΠΟΤ**

Μερικά νούμερα αντί εισαγωγής

- Τα ψηφιακά βιβλία αποτελούν προς το παρόν μόνο το **3-5%** της συνολικής αγοράς του βιβλίου.
- Οι πωλήσεις τους αυξήθηκαν όμως κατά **177%** το **2009**.
- Σύμφωνα με προβλέψεις μέσα στα επόμενα **15 χρόνια** τα ψηφιακά βιβλία θα αποτελούν το **25-50%** των πωλούμενων βιβλίων.
(Στοιχεία από την αμερικανική αγορά).

Σύμβαση έντυπης έκδοσης

- Ο συγγραφέας παραχωρεί στον εκδότη την **εξουσία αναπαραγωγής και διανομής των αντιτύπων** έργου του γραπτού λόγου καθώς και τη **χρήση του υλικού φορέα**, ο δε εκδότης αναλαμβάνει την **υποχρέωση αναπαραγωγής και διανομής** και να καταβάλει στο δημιουργό τη νόμιμη ή τη συμφωνημένη -κατά κανόνα- ποσοστιαία αμοιβή.

Ηλεκτρονική έκδοση

- Έκδοση που **δεν αφορά έντυπα έργα λόγου** άλλα έργα που δημοσιεύονται επιγραμμικά (online), σε cd-rom ή που διατίθενται σε μορφή συμβατή με φορητές συσκευές ηλεκτρονικής ανάγνωσης.
- Απαιτείται **μεταβίβαση** στον εκδότη από το συγγραφέα τόσο της **εξουσίας αναπαραγωγής**, όσο και της **εξουσίας της μετάδοσης του έργου μέσω διαδικτύου**.

- Αν έχουμε **ψηφιακή αναπαραγωγή** και **διάδοση των έργων online**,
τότε
- δεν έχουμε εκδοτική σύμβαση αλλά **σύμβαση εκμετάλλευσης**, οπότε εφαρμόζονται οι γενικές αρχές των συμβάσεων εκμετάλλευσης του ν. 2121/1993 (α. 12-17, α. 32 και α. 39).

Τύπος της σύμβασης

- **Έγγραφος τύπος** : αλλιώς **άκυρη** η συμφωνία (την ακυρότητα όμως μπορεί να την επικαλεστεί μόνο ο δημιουργός).

Αντικείμενο σύμβασης

- **Μελλοντικό έργο:** Απαγορεύεται η σύναψη σύμβασης εκμετάλλευσης που περιλαμβάνει το **σύνολο των μελλοντικών έργων** (επιτρέπεται μόνο για προσδιορισμένα ποσοτικώς έργα ή για έργα που πρόκειται να δημιουργηθούν σε **εύλογο χρονικό διάστημα**).
- **Ελεύθερο από νομικά ελαττώματα** που θα καθιστούσαν αδύνατη την εκμετάλλευσή του (δηλ. να μην προσβάλλει δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτων).

Έκταση και μέσα εκμετάλλευσης

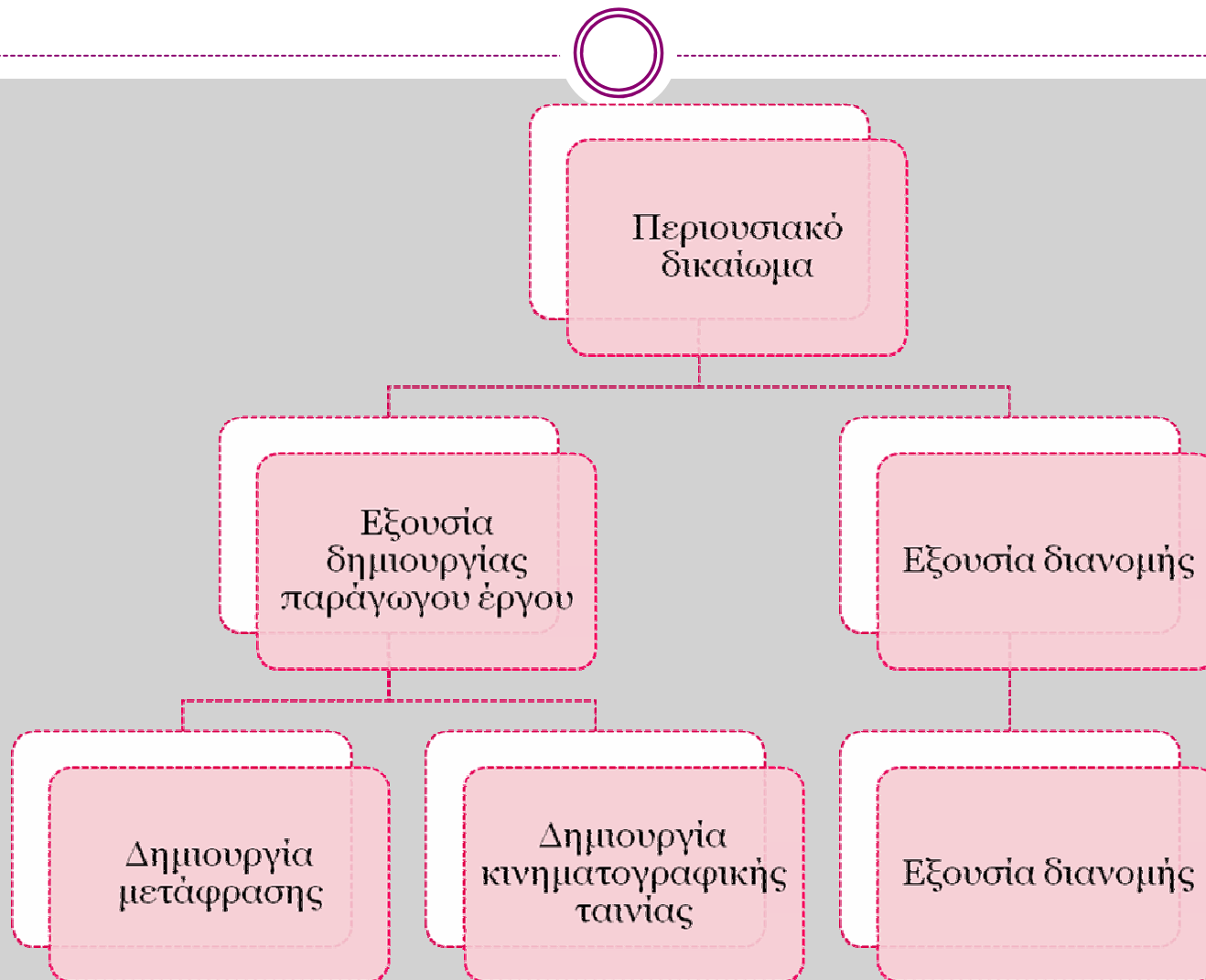
- Οι συμβάσεις εκμετάλλευσης του περιουσιακού δικαιώματος **μπορούν να είναι περιορισμένες από την άποψη των εξουσιών, του σκοπού, της διάρκειας, της τοπικής ισχύος και της έκτασης ή των μέσων εκμετάλλευσης.**

Έκταση και μέσα εκμετάλλευσης

- Οι διάφορες περιουσιακές εξουσίες μπορούν να αποτελέσουν **αυτόνομο αντικείμενο σύμβασης εκμετάλλευσης** αλλά ακόμη και για **κάθε περιουσιακή εξουσία** μπορούν να συναφθούν **περισσότερες συμβάσεις εκμετάλλευσης** με διαφορετικά άτομα.

Παράδειγμα

Έκταση και μέσα εκμετάλλευσης

- Υποχρεωτική μεταβίβαση μόνο των «αναγκαίων» εξουσιών για την πραγματοποίηση της σύμβασης και όλες οι υπόλοιπες αντικείμενο διαπραγμάτευσης.
- Όσο πιο λεπτομερείς οι όροι της σύμβασης για τη μεταβίβαση, τόσο καλύτερα για το συγγραφέα. Αποφύγετε γενικές διατυπώσεις του τύπου «μεταβιβάζονται όλα τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας».

Έκταση και μέσα εκμετάλλευσης

- Διευκρινίστε αν μεταβιβάζονται και άλλες εξουσίες, όπως η δημιουργία ακουστικών βιβλίων, η ραδιοφωνική εκμετάλλευση του έργου, η δημιουργία παράγωγων έργων, όπως ταινίας, σήριαλ, ηλεκτρονικών παιχνιδιών κ.α. καθώς και αν συμπεριλαμβάνεται και η ψηφιακή μορφή τους (αν δεν συμπεριληφθεί ρητώς δεν μεταβιβάζεται, εκτός και αν είναι αναγκαίο για την εκπλήρωση της σύμβασης).

Έκταση και μέσα εκμετάλλευσης

- Κάθε εξουσία που δεν μεταβιβάζεται ρητώς στον εκδότη παραμένει στο δημιουργό.
(Ακόμη και άγνωστοι τρόποι εκμετάλλευσης κατά τη σύναψη της σύμβασης παραμένουν στο δημιουργό).
- Σε περίπτωση αμφιβολίας το περιεχόμενο και η έκταση των περιουσιακών εξουσιών που μεταβιβάζονται θεωρείται ότι αφορούν στην έκταση και τα μέσα που είναι αναγκαία για την εκπλήρωση του σκοπού της σύμβασης.

Τρόπος αναπαραγωγής

Σύμβαση έντυπης έκδοσης

- Έκδοση ως μεμονωμένου έργου ή ως συλλογής έργων – άπαντα, σε σχήμα τσέπης, σε πολυτελή έκδοση κλπ.

Ηλεκτρονική έκδοση

- Downloadable ebooks
- Dedicated ebook readers
- Web-accessible ebooks
- Print-on-demand books
- Pay-per-view

Διάρκεια της σύμβασης

- Καθορίζεται με **συμφωνία των μερών**.
- Εάν έχει συμφωνηθεί **απεριόριστη διάρκεια**, η σύμβαση λήγει με τη **λήξη της προστασίας του έργου από την πνευματική ιδιοκτησία**.
- Εάν **δεν** υφίσταται συμφωνία, η σύμβαση λήγει **εντός πενταετίας από τη σύναψή της** (α. 15 παρ. 2 ν. 2121/1993).
- Δυνατή η **λήξη της σύμβασης κατόπιν καταγγελίας για σπουδαίο λόγο**.
- Στην ηλεκτρονική έκδοση **προτιμότερη η πιο σύντομη διάρκεια** της σύμβασης.

Νέες εκδόσεις ή επανεκδόσεις (σύμβαση έντυπης έκδοσης)

- Ο εκδότης δικαιούται να προβεί σε μια μόνο έκδοση, εκτός αν έχει συμφωνηθεί κάτι άλλο.
- Οι εκδοτικές συμβάσεις συνήθως καταρτίζονται για περισσότερες ή για απεριόριστο αριθμό εκδόσεων.
- Ο εκδότης μπορεί να προβεί στην επόμενη, αφού έχει εξαντληθεί η προηγούμενη. Αν από τη σύμβαση δεν προκύπτει κάτι διαφορετικό, ο εκδότης δεν είναι κατ' αρχήν υποχρεωμένος να προβεί σε νέα έκδοση ή επανέκδοση.
- Η άρνηση όμως του εκδότη, ρητή ή σιωπηρή, συνιστά σπουδαίο λόγο καταγγελίας της επίμαχης εκδοτικής σύμβασης και επιστρέφουν τα δικαιώματα στο συγγραφέα.

Νέες εκδόσεις ή επανεκδόσεις (ηλεκτρονική έκδοση) Εξαντλημένα έργα (Out of print)

- Το βιβλίο πρέπει να είναι διαθέσιμο για πώληση και μάλιστα εμφανώς.
- Αν δεν είναι ή αν ο εκδότης σταματά να το διαθέτει για οποιονδήποτε λόγο (π.χ. το συμβόλαιο του εκδότη με το διαδικτυακό διανομέα έχει λήξει και δεν ανανεώθηκε), τότε αποτελεί για το συγγραφέα σπουδαίο λόγο καταγγελίας της σύμβασης.
- Ιδιαίτερη ρύθμιση στη σύμβαση για τα εξαντλημένα αντίτυπα ότι κάτω από έναν ορισμένο αριθμό διαδικτυακών αγορών, το οποίο θα έχει οριστεί στη σύμβαση, θα πρέπει να επιστρέφουν στο δημιουργό τα δικαιώματα.

Αμοιβή συγγραφέα - Σύμβαση έντυπης έκδοσης

- Συμφωνείται ελεύθερα σε ορισμένο ποσοστό επί της λιανικής τιμής πώλησης όλων των αντιτύπων του έργου που έχουν πραγματικά διατεθεί στην αγορά.
- Υφίσταται **ενιαία τιμή βιβλίου**.
- Σε ορισμένες κατηγορίες λογοτεχνικών έργων, προβλέπεται ότι η αμοιβή στο συγγραφέα μετά την πώληση των **1.000** αντιτύπων **δεν μπορεί** να είναι μικρότερη από το **10%** επί της τιμής λιανικής πώλησης.

Αμοιβή συγγραφέα – Σύμβαση έντυπης έκδοσης

- Εξαιρέσεις για ορισμένες κατηγορίες έργων όπου η αμοιβή **μπορεί** να συμφωνηθεί σε **ορισμένο ποσό εφάπαξ**.
- Προκειμένου να ελέγχεται ο ακριβής αριθμός των πωλούμενων αντιτύπων ο νόμος **καθιερώνει την πρακτική της υπογραφής τους** από το συγγραφέα, πλην αντίθετης συμφωνίας.
- **Υποχρέωση λογοδοσίας του εκδότη στο συγγραφέα.**

Αμοιβή συγγραφέα - Ηλεκτρονική έκδοση

- **Το ύψος της αμοιβής δεν ορίζεται από το νόμο αλλά το ποσοστό της καθορίζεται ελεύθερα από τα μέρη.**
- **Κατ' εξαίρεση, η αμοιβή μπορεί να υπολογίζεται σε ορισμένο ποσό σε ορισμένες περιπτώσεις.**

Αμοιβή συγγραφέα - Ηλεκτρονική έκδοση

- **Ύψος ποσοστού;**
Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι:
 - Αν προβαίνει στην online διάθεση ο ίδιος ο εκδότης ή άλλος online διανομέας.
 - Η τιμή των ψηφιακών βιβλίων είναι χαμηλότερη από την τιμή του αντίστοιχου αναλογικού (τα έξοδα μικρότερα αλλά ο ΦΠΑ μεγαλύτερος).
 - Ενιαία τιμή και για το ψηφιακό βιβλίο.
 - Το ποσοστό θα πρέπει να είναι υψηλότερο από ό,τι για την έντυπη μορφή του βιβλίου.
- **Έλεγχος αντιτύπων** (πρόβλεψη στη σύμβαση για τον τρόπο, ενδεχομένως με τη χρήση τεχνολογίας).

Αμοιβή συγγραφέα – Γενικές αρχές

- Εάν δεν έχει οριστεί ποσοστό στη σύμβαση, η **αοριστία** αίρεται από το δικαστήριο που ορίζει το ποσοστό κατά δίκαια κρίση (ΑΚ 379) .
- Εάν η αμοιβή που συμφωνήθηκε είναι **ιδιαίτερα χαμηλή ή παύει να ανταποκρίνεται στην αλήθεια του έργου** μπορεί να τύχει **αναπροσαρμογής** (ΑΚ 388).
- Η **σύμβαση** μπορεί να θεωρηθεί **άκυρη** ως αντίθετη στα χρηστά ήθη, **αν δεν παρέχει στο δημιουργό επαρκή αντιπαροχή** για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει.
- **Ορίστε αμοιβή για κάθε διαφορετικό τρόπο εκμετάλλευσης του έργου σας.**

Χωρικός περιορισμός

- **Αν δεν έχει συμφωνηθεί κάτι, τότε η μεταβίβαση ισχύει για όλη την ελληνική επικράτεια.**
- **Γίνεται δεκτό ότι με τη σύμβαση μεταβίβασης των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης ορισμένου έργου σε χώρα άλλη από αυτή της προέλευσής του, μεταβιβάζεται παράλληλα και η εξουσία μετάφρασής του, ακόμη και αν δεν προβλέπεται ρητώς.**

Απαγόρευση ανταγωνισμού + Υποχρέωση πίστης

- **Απαγόρευση ανταγωνισμού:** ο συγγραφέας να απέχει από τη δημιουργία άλλου έργου παρόμοιου προς αυτό που αφορά η συγκεκριμένη σύμβαση.
- **Υποχρέωση πίστης:** ο συγγραφέας έχει παρεπόμενη υποχρέωση να απέχει από κάθε άλλο τρόπο αναπαραγωγής και εκμετάλλευσης του έργου που θα παρεμπόδιζε τη συμφωνηθείσα με τον εκδότη εκμετάλλευση (???!!!).
- **Καλό θα ήταν να συμπεριληφθεί όρος στη σύμβαση έντυπης έκδοσης πως η υποχρέωση πίστης δεν σας εμποδίζει από το να συνάψετε μια ξεχωριστή σύμβαση εκμετάλλευσης αναφορικά με τα ψηφιακά δικαιώματα του βιβλίου σας.**

Ηθικό δικαίωμα

- Το ηθικό δικαίωμα είναι αμεταβίβαστο.
- Μπορεί όμως να χορηγηθεί **συναίνεση για πράξεις ή παραλείψεις** που αλλιώς θα αποτελούσαν προσβολή του ηθικού δικαιώματος.
- Να είστε προσεκτικοί σε **διατάξεις που σας δεσμεύουν υπερβολικά στην άσκηση του ηθικού δικαιώματος.**
- Όχι όμως και **καταχρηστική άσκηση του ηθικού δικαιώματος.**

Τεχνολογικά μέτρα προστασίας

- Στην ψηφιακή εκμετάλλευση του βιβλίου, καλό θα ήταν να υπάρχει **πρόβλεψη στη σύμβαση για την προστασία του βιβλίου με τεχνολογικά μέτρα προστασίας**, αν και ούτως ή άλλως είναι προς το συμφέρον του εκδότη.

Άδειες προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας Creative Commons

- Μη αποκλειστική εκμετάλλευση του έργου
- Τήρηση διατυπώσεων για την απονομή των σχετικών αδειών
- «Μαρκάρισμα» των έργων για τον εντοπισμό τους στο διαδίκτυο
- Όχι ανατροπή της πνευματικής ιδιοκτησίας
- Συμπληρωματική εφαρμογή της
- Some rights reserved

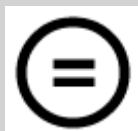
Άδειες προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας Creative Commons

- Αναφορά του δημιουργού

- Παρόμοια διανομή

- Απαγόρευση δημιουργίας παραγώγων

- Απαγόρευση εμπορικής χρήσης

10 σημεία που πρέπει να προσέχει κανείς σε μια σύμβαση έκδοσης έργου σε ψηφιακό περιβάλλον

1. Πάντα έγγραφη.
2. Βεβαιωθείτε για το ποιές εξουσίες μεταβιβάζετε και για ποια μέσα εκμετάλλευσης.
3. Σε κάθε περίπτωση ορίστε το ποσοστό αμοιβής σας για κάθε τρόπο εκμετάλλευσης του έργου σας.
4. Προσδιορίστε τον τρόπο με τον οποίο θα γίνεται ο έλεγχος αντιτύπων και προβλέψτε προστασία του έργου σας με τεχνολογικά μέτρα προστασίας
5. Ορίστε πότε μια ηλεκτρονική έκδοση θεωρείται εξαντλημένη (τον ελάχιστο αριθμό διαδικτυακών πωλήσεων).

10 σημεία που πρέπει να προσέχει κανείς σε μια σύμβαση έκδοσης έργου σε ψηφιακό περιβάλλον

6. Εάν είναι εφικτό ορίστε πιο σύντομη διάρκεια για την εκμετάλλευση των ψηφιακών δικαιωμάτων σας.
7. Συμπεριλάβετε όρο στη σύμβαση έντυπης έκδοσης πως η υποχρέωση πίστης δεν σας εμποδίζει από το να συνάψετε μια ξεχωριστή σύμβαση εκμετάλλευσης αναφορικά με τα ψηφιακά δικαιώματα του βιβλίου σας.
8. Να είστε προσεκτικοί σε διατάξεις που σας δεσμεύουν υπερβολικά στην άσκηση του ηθικού δικαιώματος.
9. Αποφύγετε να μεταβιβάσετε δικαιώματα για όλον τον κόσμο.
10. Σκεφτείτε το self e-publishing.

Το καλύτερο βέβαια θα ήταν ...

- **εάν είναι εφικτό, να συμβουλευτείτε έναν έμπειρο στα ζητήματα αυτά δικηγόρο!**

**Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!
Στη διάθεσή σας για ερωτήσεις!**

Μ.-Δάφνη Παπαδοπούλου

legal@opi.gr

mdpap@DIKHGOROS.gr